

Európa füzetek

CE jelölés
az ipari termékeken

10. füzet
Robbanásbiztos berendezések,
védelmi rendszerek
biztonsági követelményei
(ATEX)

Budapest, 2003

Tisztelt Vállalkozó!

Az ITDH Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Közhasznú Társaság (ITDH) Euro Info Központja gondozásában megjelenő nagy sikerű Európa füzetek sorozat új kötetekkel, a CE jelölés alkalmazásának jogszabályi hátterét és gyakorlati kérdéseit bemutató újabb füzetekkel bővül.

A kiadványsorozat célja olyan rövid, jól kezelhető összefoglalók biztosítása, melyek segítségével Ön meg tudja határozni, milyen követelmények alapján helyezhető el termékén a CE megfelelőségi jelölés.

Minden kötet utolsó fejezete olyan szervezeteket sorol fel, amelyekkel kapcsolatba lépve Ön a témával kapcsolatos információkhoz juthat. Itt szeretnénk kiemelni az Euro Info Központunkban működő HelpDesk-szolgáltatást, melynek igénybevételével az érdeklődők telefonon, faxon és e-mailen kérdéseket tehetnek fel, internetes oldalunkon pedig aktuális információkat találhatnak az érintett termékkörrel, a már hatályos harmonizált jogszabályokról, illetve az esetlegesen szükséges szakértői tevékenység bevonásáról.

A jelen 10. kötet a robbanásbiztos berendezések, biztonsági és védelmi rendszerek CE jelölésével kapcsolatos legfontosabb jogszabályokat és eljárásokat tartalmazza, valamint azokat az intézményeket, hatóságokat, melyektől a téma kapcsán információ kapható. A sorozat keretében az alábbi kötetek jelentek meg:

- Alapvető tudnivalók
- Gépek
- Kiszívóberendezések (LVD)
- Elektromágneses összeférhetőség (EMC)
- Melegvízkazánok
- Gázkészülékek
- Orvostechnikai eszközök
- Játékok
- Nyomástartó berendezések
- Robbanásbiztos berendezések
- Rádióberendezések és távközlő végberendezések (R&TTE)
- Nem automatikus mérlegek
- Egyéni védőeszközök

A kötet a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium és a Robbanásbiztos Berendezések Vizsgáló Állomása szakmai támogatásával, munkatársai segítségével készült, akiknek ezúton mondunk köszönetet.

A kiadvány készítői remélik, hogy ezáltal hozzájárulhatnak a magyarországi vállalkozások európai uniós csatlakozásra való felkészüléséhez.

Budapest, 2003. április

A kiadó

10. füzet

Robbanásbiztos berendezések, védelmi rendszerek biztonsági követelményei (ATEX)

1. CE megfelelőségi jelölés – miért és hogyan?

Az Európai Unióhoz való csatlakozási folyamat keretében Magyarország nemzeti jogszabályként bevezeti/ bevezette az új megközelítésű irányelveket. A termékbiztonsággal kapcsolatos magyar jogszabályok a hazai piacra helyezés feltételeként kötelezően előírják a megfelelőségi jelölés használatát. A termékek szabad áramlásának alapja a CE-jelölés, ami megnyitja a magyar gyártók és exportálók számára az európai piacokat. Általános cél, hogy a kereskedelem technikai akadályainak elhárítása érdekében harmonizáljuk a termékbiztonsági követelményeket.

Az új megközelítésű irányelvek a különféle termékek alapvető biztonsági és egészségvédelmi követelményeit szabályozzák. Azt, hogy az alapvető követelményeket hogyan lehet teljesíteni, vagyis a műszaki részleteket az ún. **harmonizált szabványok** határozzák meg, melyek ajánlásként kezelendők. Ezek a műszaki előírások megmutatják, hogyan kell a terméket tervezni és gyártani, és hogyan kell vizsgálni az alkalmazott irányelveknek való megfelelőségét. Az európai szabványok és ezen belül a harmonizált európai szabványok nagy szerepet játszanak Európában a kereskedelem technikai akadályainak elhárítása területén.

Az európai szabályozás szerint **a gyártó** vagy **annak meghatalmazott képviselője** felelős a **Műszaki dokumentáció** összeállításáért, a **Megfelelőségi nyilatkozat** elkészítéséért és a **CE megfelelőségi jelölés** terméken való elhelyezéséért. Ez a felelősség nem hárítható át harmadik félre. A gyártó meghatalmazott képviselője természetes személy vagy jogi személyiség kell legyen, aki a gyártó nevében jogosult fellépni.

A CE jelöléssel kapcsolatosan a sorozat **Alapvető tudnivalók** című 1. füzetében található további információ.

2. Az uniós irányelvek és a magyar jogszabályok

A potenciálisan robbanásveszélyes környezetben alkalmazott berendezésekre vagy robbanásbiztos kivitelű berendezésekre vonatkozóan az unió alábbi irányelvei (direktívái) jelentek meg.

76/117/EGK tanácsi irányelv a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben üzemelő villamos berendezésekről (ún. keret irányelv),

79/196/EGK tanácsi irányelv a robbanásveszélyes környezetben használt olyan villamos üzemi eszközökre, amelyeket meghatározott védelmi módokkal láttak el (ún. specifikus irányelv),

82/130/EGK tanácsi irányelv a sűjtőléggel terhelt bányák robbanásveszélyes területein alkalmazott villamos berendezésekről (ún. sűjtőlég irányelv).

Ez a három irányelv nem tartozik ugyan az új megközelítésű irányelvek körébe, de sok azokkal rokon elemet tartalmaznak, például a részletes műszaki követelményeket európai szabványok határozzák meg, melyekre az irányelvek direkt hivatkozást tartalmaznak.

A fenti irányelveket foglalja egy keretbe és hirdeti ki magyar jogszabályként a gazdasági miniszter 17/2000. (VI. 9.) GM rendeletével módosított **25/1996. (IV. 17.) IKM rendelete a sűjtőlég- vagy robbanásbiztos védelmű villamos gyártmányok vizsgálatáról és tanúsításáról**.

1994. március 23-án jelent meg az új megközelítésű **94/9/EK irányelv** a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben alkalmazott berendezésekről (ún. ATEX irányelv). Ennek önkéntes alkalmazása a tagállamok részére 1996-tól vált lehetővé, míg 2003. július 1-től alkalmazása kötelező, és ezzel egyidejűleg a régi irányelvek hatályukat veszítik.

Ezen irányelv hatálya a korábbiaknál szélesebb. A villamos berendezéseken túlmenően kiterjed:

- a nem elektromos berendezésekre,
- az éghető porok által veszélyeztetett alkalmazási területre,
- a biztonsági és védelmi rendszerekre.

Jellemzője a CE jelölés bevezetése és a szabványok önkéntes használatának elve.

A 94/9/EK ATEX irányelv harmonizációja 2002-ben megtörtént a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben történő alkalmazásra szánt berendezések, védelmi rendszerek vizsgálatáról és tanúsításáról szóló **8/2002. (II. 16.) GM rendelettel**. A magyar rendelet az eredeti 94/9/EK irányelvvvel azonos időpontban 2003. július 1-jén lép hatályba. Önkéntes alkalmazása azonban már a kihirdetés időpontjától (2002. február 16.) megengedett, vagyis a gyártó a régi rendelet helyett választhatja az új szabályozás szerinti tanúsítást, amennyiben erre felkészült. A fentiekből következően tehát jelenleg a két szabályozás párhuzamosan működik, és a gyártó választhat, hogy az új vagy a régi rendszer szerint tanúsíttatja termékét.

A vizsgálatok és tanúsítások kölcsönös elismerése a Magyar Köztársaság és az Európai Unió tagállamai közötti **PECA megállapodás (Protocol of European Conformity Assessment) (1)** aláírásával, ill. hazánk uniós tagságával teljesedik ki. Ennek feltétele az irányelv teljes harmonizációja, a harmonizált szabványok bevezetése, magyar tanúsító szervezet kijelölése és bejelentése (notifikálása) és a piacfelügyeleti rendszer működése.

3. Alkalmazási terület, kivételek, fogalommeghatározások

3.1. Alkalmazási terület

A rendelet hatálya a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben való alkalmazásra szánt berendezésekre, védelmi rendszerekre terjed ki.

A rendelet hatálya kiterjed azokra a biztonsági, vezérlő és szabályozó eszközökre is, amelyeket robbanásveszélyes környezetben kívüli használatra szántak, de amelyek szükségesek a berendezések biztonságos használatához, és elősegítik a robbanás kockázatának csökkentését ilyen környezetben. E rendeletnek a berendezésekre vonatkozó rendelkezéseit – eltérő rendelkezés hiányában – az e bekezdésben szabályozott eszközökre is alkalmazni kell.

3.2. Kivételek

Nem tartoznak e rendelet hatálya alá

- a) a gyógyászati célra szánt orvostechnikai berendezések;
- b) azok a berendezések és védelmi rendszerek, amelyeknél a robbanásveszélyt kizárólag robbanóanyagok vagy instabil vegyi anyagok okozzák;
- c) a háztartási és nem kereskedelmi használatra szánt olyan berendezések, amelyeknél potenciális robbanásveszély csak ritkán, kizárólag fűtőgáz véletlen szivárgása következtében jön létre;
- d) az egyéni védőeszközök;
- e) a tengeri hajók és mozgó part menti egységek, beleértve ezek fedélzetén lévő berendezéseket;
- f) a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben használtak kivételével a kizárólag személy-, illetve áruszállító légi, vízi, közúti vagy vasúti járművek;
- g) a kizárólag haditechnikai célú berendezések.

3.3. Fogalommeghatározások

A rendelet alkalmazásában

- a) *berendezés*: olyan gép, készülék, rögzített vagy mozgatható eszköz, vezérlő rész és műszerezése, érzékelő vagy hibaelhárító rendszer, amelyeket önmagában vagy együttesen, energia fejlesztésére, szállítására, tárolására, mérésére, vezérlésére és átalakítására és/vagy anyagok feldolgozására szántak, és amelyek saját potenciális gyújtóforrásuk által robbanást okozhatnak;
- b) *védelmi rendszer*: abból a célból kialakított egység, hogy azonnal megszakítsa és/vagy korlátozza a robbanás hatását, és amely vagy beépítve vagy önálló rendszerként különállóan kerül forgalomba;
- c) *alkatrész*: a berendezés minden olyan része, amely a berendezés biztonságos működéséhez szükséges, de önálló funkciója nincs;
- d) *robbanásveszélyes környezet*: a gáz, a gőz, a köd vagy a por formájú gyúlékony anyagok keveréke a levegővel, atmoszferikus feltételek mellett, melyben, miután a gyújtás bekövetkezett, az égés átterjed az egész keverékre;
- e) *potenciálisan robbanásveszélyes környezet*: az a környezet, amely a helyi és használati feltételekből következően robbanásveszélyessé válhat;

f) a berendezések alkalmazási csoportjai és kategóriái:

- az I. alkalmazási csoportba azok a berendezések tartoznak, amelyeket bányák föld alatti részében, valamint az ilyen bányák külszíni részeiben történő használatra szántak, és amelyeket sűjtőlég és/vagy éghető por robbanása veszélyeztet,
- a II. alkalmazási csoportba azok a berendezések tartoznak, amelyeket egyéb olyan helyen való használatra szántak, ahol robbanásveszélynek vannak kitéve,
- a berendezések kategóriája a kívánt védelmi szintet határozza meg.

A berendezéseket, védelmi rendszereket egyedi robbanásveszélyes környezetre is megengedett tervezni. Ebben az esetben megjelölésük ennek megfelelően történjék;

g) tervezett használat: a berendezés védelmi rendszer és eszköz alkalmazási csoportjának, kategóriájának megfelelően, a gyártó által javasolt alkalmazás, amely a berendezés biztonságos használatához szükséges;

h) honosított harmonizált európai szabvány: az európai szabványügyi szervezetek által jóváhagyott és az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett szabvány, amelyet a magyar eljárási rendnek megfelelően honosítottak, és nemzeti szabványként közzétettek.

4. Alapvető egészségvédelmi és biztonsági követelmények

Az Európai Unió minden gyártmánycsoportra a vonatkozó irányelvben meghatározza az ún. alapvető egészségvédelmi és biztonsági követelményeket. Ennek alapja, hogy az adott gyártmánycsoport milyen potenciális kockázatot jelent az anyagi javakra, az állatok (különösen a háziállatok), az ember és a környezet (ökológia) veszélyeztetettsége szempontjából.

Amennyiben a termék kielégíti az alapvető biztonsági követelményeket, úgy CE jelöléssel (ill. H jelöléssel) forgalomba hozható.

Az alapvető egészségügyi biztonsági követelményeket két módon lehetséges teljesíteni:

- a) Az irányelvhez kapcsolódó, abban hivatkozott harmonizált szabványokban megadott követelmények maradéktalan teljesítése révén;
- b) Olyan megoldások révén, melyek az a) pontban meghatározott biztonsági színvonallal egyenértékű biztonságot adnak.

Az alapvető követelményeket a rendelet 2. számú melléklete tartalmazza. Ezek között vannak általános (közös), valamint az alkalmazási csoporttól és kategóriától függő kiegészítő követelmények, melyek a tervezés, gyártás, dokumentálás, üzemelés, karbantartás feltételeire egyaránt kiterjednek.

Az ún. integrált robbanásbiztonság érdekében a gyártónak olyan intézkedéseket kell tennie, hogy a következő három feltétel teljesüljön:

- legyen elkerülhető, hogy a berendezések maguk idézzenek elő robbanásveszélyt,
- ne következzen be a robbanásveszélyes környezet gyújtása a villamos és nem villamos gyújtóforrások által,
- ha mindezek ellenére mégis gyújtás következne be, úgy az égés ill. robbanás térben és időben korlátozható legyen.

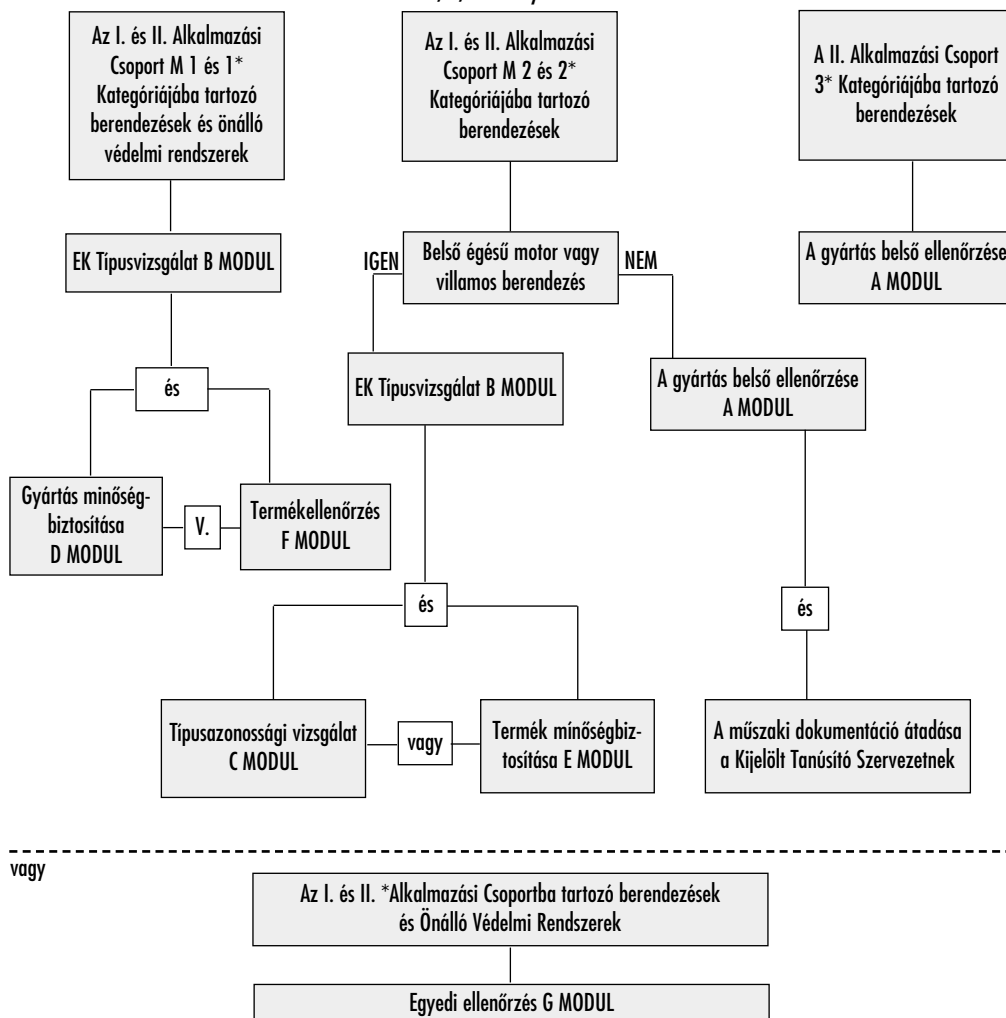
Az alapvető követelmények teljesülésének részletes feltételeit a harmonizált szabványok tartalmazzák.

5. A megfelelőség értékelése

A megfelelőség értékelési eljárás célja annak megállapítása, hogy a termék megfelel-e a rá vonatkozó előírásoknak, azaz jogszabályoknak és szabványoknak. A megfelelőség értékelése a 93/465/EGK határozat szerinti ún. **megfelelőség értékelési modulok** szerint történik (2). A megfelelő modult a termék használatából eredő kockázat mértéke szerint írja elő a vonatkozó irányelv. A robbanásveszélyes környezetben alkalmazott berendezések kockázata természetesen igen magas, ezért ezen a területen a modulok széles köre alkalmazandó az alábbiakban részletezett módon.

Megfelelőség Értékelési Eljárások

a 94/9/EK irányelv szerint

1. ábra

A gyártó általában önmagában nem jogosult arra, hogy gyártmányát robbanásbiztosnak nyilvánítsa, és mint ilyet forgalomba hozza. Annak megállapítása, hogy a gyártmány a követelményeknek megfelel, azaz robbanásbiztos, egy független, erre kijelölt tanúsító szervezet feladata.

A gyártói megfelelésértékelés, az **A modul** csak nagyon szűk körben alkalmazható, nevezetesen a II. alkalmazási csoport 3. kategóriájába tartozó berendezések esetén.

A legszigorúbb megfelelésértékelési követelmények az I. és II. alkalmazási csoport M1 és 1 kategóriájába tartozó berendezések és önálló védelmi rendszerek esetén érvényesek, ahol típusvizsgálat **B modul** és a **D modul** szerint a gyártás minőségbiztosítása vagy az **F modul** szerinti termékellenőrzés a követelmény.

Az alkalmazási csoporttól és a kategóriától függő megfelelésértékelési eljárásokat, a választható lehetőségeket az 1. ábra szemlélteti.

A fenti modulok szerinti eljárásokat a rendelet 2–9. számú mellékletei írják elő részletesen.

6. A rendelet műszaki követelményei és a szabványok kapcsolata

A robbanásbiztos gyártmányok tervezésénél, vizsgálatánál, tanúsításánál és létesítésénél az alapvető egészségügyi és biztonsági követelményeket kell teljesíteni. Ennek két módja van:

- a) A harmonizált szabványoknak megfelelő berendezésekről vélelmezni kell, hogy azok megfelelnek az alapvető egészségügyi és biztonsági követelményeknek is.
- b) A berendezés tervezhető és kivitelezhető a szabványoktól eltérő módon is. Ebben az esetben bizonyítandó az alapvető egészségvédelmi és biztonsági követelményeknek való megfelelés.

Az európai szabványokat az **európai szabványügyi szervezetek (3)** dolgozzák ki. A 94/9/EK irányelvhez eddig 21 elektronikai (CENELEC) és 9 általános (CEN) kiadású harmonizált szabvány jelent meg, és a szabványosítási terv mind a villamos területen (CENELEC), mind a nem villamos területen (CEN) rendkívül gazdag. Ugyanakkor szoros az együttműködés a nemzetközi szabványosító szervezet, az IEC tevékenységével, vagyis a villamos területen a CENELEC és a nemzetközi IEC szervezet összehangolja a munkáját, és átveszik egymás eredményeit.

A magyar szabványhonosítás jól lépést tart az európai fejlődéssel, az MSZT legújabb gyakorlata szerint a megjelenő, és harmonizáltak nyilvánított európai szabványok átvétele legfeljebb 6 hónapon belül megtörténik, általában első lépésben jóváhagyó közleménnyel, majd rövid időn belül magyar nyelven is. Ez annyit jelent, hogy gyakorlatilag a honosított harmonizált szabványok listája megegyezik az európai harmonizált szabványokkal.

7. Kijelölt tanúsító szervezet

A Minisztérium a műszaki termékek megfelelését vizsgáló, ellenőrző és tanúsító szervezetek kijelölésének részletes szabályairól szóló 4/1999. (II. 24.) GM rendelet szerint a 25/1996. (IV. 17.) IKM rendelet szerinti vizsgálati és tanúsítási eljárásra a Robbanásbiztos Berendezések Vizsgáló Állomását (ExVÁ Kft.) jelölte ki. Az új ATEX rendelet tanúsítási tevékenységére való kijelölés folyamatban van, az intézmény az új feladatokra megfelelő felkészültséggel rendelkezik, nemzetközileg és hazailag is akkreditált.

Európában az ATEX irányelv szerinti tanúsítási eljárásokra a 15 tagállamból összesen mintegy 30 szervezet került bejelentésre (közzétéve az Európai Unió Hivatalos Lapjában).

8. A termékek forgalomba hozatala

A robbanásbiztos kivitelű termék akkor hozható forgalomba, ha megfelel az alapvető egészségvédelmi és biztonsági követelményeknek, elvégezték az előírt megfelelésértékelési eljárásokat, és ennek alapján a gyártó vagy meghatalmazott képviselője elhelyezte a terméken a megfelelési jelölést.

Ezen túlmenően ki kell állítani a gyártói megfelelési nyilatkozatot és össze kell állítani a műszaki dokumentációt.

Megfelelési nyilatkozat

A Megfelelési nyilatkozat a műszaki dokumentáció tényadatain alapszik és a következőket kell tartalmaznia

- ✓ a gyártó vagy a gyártó meghatalmazott magyarországi képviselőjének nevét és címét,
- ✓ a termék leírását,
- ✓ hivatkozást az alkalmazott harmonizált európai szabványokra,
- ✓ hivatkozást azokra az előírásokra (szabványok, irányelvek, specifikációk), amelyeknek való megfeleléséről nyilatkoznak,
- ✓ a kijelölt tanúsító szervezet nevét, címét, azonosító számát, a tanúsítvány számát, amennyiben van ilyen,
- ✓ a gyártó vagy a gyártó meghatalmazott magyarországi képviselőjének nevében aláíró, kötelezettség vállalására felhatalmazott személy azonosíthatóságát.

A Megfelelési nyilatkozat joghatályos okirat, az abban foglaltak helyességéért az aláíró személy viseli a felelősséget.

Műszaki dokumentáció

A műszaki dokumentációnak lehetővé kell tennie a termék értékelését az irányelv követelményeinek való megfelelés szempontjából, vagyis az értékeléshez a szükséges mértékben ki kell terjednie a termék kialakítására, gyártására és működésére.

A műszaki dokumentációnak tartalmaznia kell:

- ✓ a termék általános leírását,
- ✓ az elvi kialakítást, gyártási rajzokat és alkatrészvázlatokat, részegységrajzokat, áramköri rajzokat stb.,
- ✓ ezeknek a rajzoknak, vázlatoknak, illetve a termék működésének megértéséhez szükséges leírásokat és magyarázatokat,
- ✓ az egészében, illetve részben alkalmazott szabványok jegyzékét, illetve azoknak a megoldásoknak a leírását, amelyek az ezen rendeletben rögzített biztonsági követelmények kielégítését szolgálják olyan esetekben, amikor a szabványokat nem alkalmazták,
- ✓ a konstrukciós számításokat és az elvégzett vizsgálatok eredményeit,
- ✓ a vizsgálati jegyzőkönyveket,
- ✓ megfelelési tanúsítványt ha van ilyen,
- ✓ a Megfelelési nyilatkozat egy példányát.

A gyártónak, a gyártó meghatalmazott képviselőjének, vagy ha a gyártó nem rendelkezik Magyarországon meghatalmazott képviselővel, akkor a termék forgalomba hozójának biztosítania kell, hogy az utolsó termék gyártásától számított 10 évig ellenőrzés céljából a műszaki dokumentáció az illetékes hatóságok rendelkezésére bocsátható legyen meghatározott időn belül.

9. Megfelelőségi jelölés

A 8. pont szerinti megfelelőségi jelölés a CE jelölés, amelyet a gyártó helyezhet el a terméken. Az ATEX irányelv alá eső termékeknel amennyiben kijelölt tanúsító igénybevétele szükséges – és csekély kivételtől eltekintve ez a követelmény – a CE jelölést ki kell egészíteni a tanúsító szervezet 4 jegyű azonosító számával.

A magyar rendelet átmeneti szabályként a **H jelölés** alkalmazását írja elő abban az esetben, ha kijelölt tanúsító szervezetet kell bevonni a megfelelés értékelési eljárásba. A H jelölés alkalmazásának a szabályai egyébként azonosak, mint a CE jelölésé (azonos műszaki követelmények), de ebben az esetben nem egy közösi notifikált szervezet, hanem magyar tanúsító tanúsítványa alapján kerül a termékre a megfelelőségi jelölés.

Ez a szabályozás a szakterületre vonatkozó PECA megállapodás aláírásáig, illetve legkésőbb hazánk uniós csatlakozásáig marad érvényben.

10. Piacfelügyelet

A piacfelügyelet feladata, hogy a rendeletek előírásainak betartását ellenőrizze, illetve kikényszerítse. A 9/2001. (IV. 5.) GM rendelet 2003. június 30-án lép hatályba, addig kell felkészülni az ennek megfelelő hatósági feladat ellátására (illetékes hatóságok a 13. fejezetben).

A rendelet szerint ha a külön jogszabályban meghatározott hatóság megállapítja, hogy a megfelelőségi jelölést jogosulatlanul tüntették fel a rendelet hatálya alá tartozó berendezésen, kötelezi a gyártót vagy meghatalmazott képviselőjét, hogy a terméket módosítsa a megfelelőségi jelölésre vonatkozó előírások szerint, és szüntesse meg a további szabálytalanságot.

Ha a nemmegfelelés továbbra is fennáll, a hatóság köteles minden szükséges intézkedést megtenni, hogy az adott termék forgalomba hozatalát korlátozza, megtiltsa, vagy a terméket kivonja a forgalomból.

11. Az irányelv és a magyar rendelet karbantartása

Az Európai Bizottság mint minden területen, az ATEX irányelvhez kapcsolódóan is szakértői bizottságokat működtet. Az ATEX Standing Committee a tagállamok, a gyártók és forgalmazók, valamint a szabványosítók és notifikált szervezetek képviselőinek részvételével rendszeresen ülésezik, feladata az irányelv alkalmazásával, módosításával kapcsolatos kérdések, problémák egyeztetése, szabványosítási kérdések és piacfelügyeleti tapasztalatok megvitatása, alkalmazási útmutatók kiadása.

Ennél szűkebb csoport az ún. ADCO testület, amelyben a tagállamok és csatlakozó országok hatóságai vesznek részt, a gazdasági élet szereplői nem, és fő feladata a jogalkotási és a piacfelügyeleti kérdések megtárgyalása. Ezekben a testületekben néhány éve már a magyar részvétel is megvalósult, megfigyelői státuszban.

Az európai bizottságokban szerzett információ megosztása, valamint a hazai alkalmazási tapasztalatok megvitatása érdekében nálunk is megalakult az **ATEX szakértői csoport** a jogalkotók, a piacfelügyeleti hatóságok, szabványosító, akkreditáló, kijelölő szervezetek, vizsgáló és tanúsító intézmények, továbbá a gyártók, forgalmazók és üzemeltetők képviselőinek részvételével.

12. Kapcsolat a 99/92/EK (ATEX 137) irányelv követelményeivel

A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítására vonatkozó intézkedések bevezetéséről szóló 89/391/EGK irányelv (keretszabályozás) alapján került kiadásra a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben végzett munka során, a munkavállalók biztonságát és egészségének védelmét szolgáló minimális követelményekről szóló **99/92/EK irányelv**.

Az irányelv elsősorban azt tartja szem előtt, hogy a robbanásvédelem a különlegesen fontos biztonsági feladatokhoz tartozik, mivel egy esetleges robbanáskor a munkavállalók élete és egészsége ellenőrizhetetlen láng és nyomás, valamint reakcióba lépő anyagok hatásainak van kitéve.

A 99/92/EK irányelv szabályozza azt is, hogy a robbanásveszélyes légtérben lévő munkahelyeken megfelelő műszaki, szervezési intézkedések történjenek. E körben a munkáltató köteles a kockázatokat értékelni és olyan robbanásvédelmi dokumentumokat készíteni, amely a megelőzéshez és a védekezéshez, valamint az esetleges következmények mérsékléséhez szükséges minimális követelményeket határozza meg.

A 99/92/EK irányelvet a potenciálisan robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyek minimális munkavédelmi követelményeiről szóló **3/2003. (III. 11.) FMM-ESzCSM** együttes rendelet harmonizálja, amely az irányelvvvel teljes mértékben összeegyeztethető szabályozást tartalmaz. A rendelet szerint a munkáltató kötelessége teljesíteni az alapvető minimális követelményeket, amelyek a munkavállalók egészségét nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésének kialakítására vonatkoznak.

Az irányelv, illetve a magyar rendelet fő előírásai az alábbiak:

a) Szervezeti intézkedések

– Oktatás

A robbanásveszélyes légtérben munkát végző munkavállalókat a munkáltatónak megfelelő oktatásban kell részesítenie a robbanásvédelem témakörében.

– Írásbeli utasítások, engedélyek

Munkát robbanásveszélyes területen csak a munkáltató írásbeli utasításainak megfelelően szabad végezni.

b) Robbanásvédelmi intézkedések

A nem szándékoltan szabadba jutó, szívárgó, robbanásveszélyt okozó gázokat, gőzöket, ködöket vagy porokat biztonságos helyre kell eltávolítani, áthelyezni vagy amennyiben ez nem lehetséges, össze kell gyűjteni vagy valamilyen módszerrel meg kell semmisíteni.

– Munkaeszközök kiválasztása

Berendezéseket, védőrendszereket és a hozzájuk csatlakozó készülékeket csak akkor szabad üzembe helyezni, ha a robbanásvédelmi dokumentum rendelkezésre áll és ebből megállapítható, hogy a robbanásveszélyes légtérben milyen módon és feltételek mellett lehet azokat biztonságosan üzemeltetni.

Berendezéseket és védelmi rendszereket a rendelet előírásai szerint kell kialakítani. Ezek a termékek elégítsék ki a 94/9 EK irányelv követelményeit.

A munkáltatónak az összes szükséges intézkedést meg kell tennie annak érdekében, hogy a munkahely, a munkaeszköz és a hozzá tartozó csatlakozó berendezések, amelyeket a munkavállaló rendelkezésére bocsátanak, oly módon kerüljenek megtervezésre, kialakításra, összeépítésre és alkalmazásra, továbbá karbantartásra és üzemeltetésre, hogy a robbanás kockázata a lehető legalacsonyabb legyen, illetve ha a robbanás mégis bekövetkezne, a robbanás üzemen belüli továbbterjedésének munkahelyeket és/vagy munkaeszközöket érintő hatása a legkisebb mértékű legyen és ellenőrzött módon következzen be.

- Egyéni munkavédelmi eszközökre vonatkozó minimális követelmények

A gyújtóforrásokat értékelni kell, az elektrosztatikus feltöltődést figyelembe kell venni. A munkavállalók részére olyan egyéni védőfelszerelést kell rendelkezésre bocsátani, amely anyagánál fogva az elektrosztatikus kisülést kizárja. A munkavállalók részére menekülő eszközöket kell biztosítani és ezek karbantartásáról is gondoskodni kell, annak érdekében, hogy a munkavállalók veszély esetén a veszélyeztetett területet gyorsan és biztonságosan elhagyhassák.

- Robbanásveszélyes légtér kialakulásának felügyelete

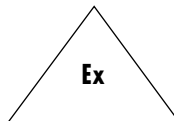
A robbanásveszélyes légtér olyan mértékű kialakulása esetén, amely a munkavállalók vagy más személyek egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatot jelent, műszaki megoldás alkalmazásával (gázérzékelő rendszer) folyamatos felügyeletet kell biztosítani. A munkavállalókat indokolt esetben, a robbanásveszélyes körülmények bekövetkezését megelőzően optikai illetve akusztikai módon riasztani kell és a robbanásveszélyes környezetből haladéktalanul el kell távolítani.

- Energiakimaradásra, vészlekapcsolásra vonatkozó követelmények

Ha a kockázatértékelés során megállapításra kerül, hogy energiakimaradás esetén a robbanásveszély fokozódhat, akkor biztosítani kell, hogy a készülékek és a védelmi rendszerek az egyéb üzemi rendszerektől függetlenül energiakimaradás esetén is biztonságos üzemi állapotban legyenek.

- Egyéb tilalmak, jelölés

A robbanásveszélyes zónába gyújtóforrást vagy egyéb nyílt láng létrehozására alkalmas eszközt bevinni tilos. E tilalmat a robbanásveszélyes légtér bejáratánál elhelyezett jól látható tájékoztatással a munkavállalók tudomására kell hozni. Biztosítani kell, hogy a robbanásveszélyes légtérbe illetéktelenek ne lépjenek be. Az erre vonatkozó tilalmat jól látható helyen a robbanásveszélyes légtér bejáratánál kell elhelyezni. A jelölésre szolgáló ábra – sárga alapon fekete Ex felírat – a következőképpen:

c) Dokumentációs követelmények

- A munkáltató kockázatértékelési kötelezettsége

A robbanásveszélyes környezetben létesített munkahely esetén a munkáltató kockázatértékelés keretében köteles munkabiztonsági és munkaegészségügyi szempontból azonosítani a várható veszélyeket

a) a robbanásveszélyes légtér kialakulásának és fennmaradásának időtartama;

b) gyújtó források bekövetkezésének valószínűsége ideértve az elektrosztatikus kisüléseket is;

- c) telepítés, veszélyt okozó anyagok, eljárások és azok lehetséges egymásra hatása;
 - d) megelőző hatások (eljárások) mértéke szempontjából.
- Robbanásveszélyes területek
A munkáltatónak az irányítása alatt álló olyan területeket, ahol robbanásveszélyes légtér kialakulhat, a rendelet 1. melléklete szerinti zónákba kell besorolni.
Robbanásveszélyes gázok, gőzök, ködök által veszélyeztetett környezetet: 0-ás, 1-es, 2-es zónába, ill. robbanásveszélyes porok által veszélyeztetett környezetet: 20-as, 21-es, 22-es zónába kell besorolni.
 - Robbanásvédelmi dokumentum
A munkáltató köteles robbanásvédelmi dokumentumot készíteni, amelyet folyamatosan köteles felülvizsgálni és szükség szerint módosítani. Ennek a dokumentumnak a következőket kell tartalmaznia
 - (1) Kockázatok felmérését és értékelését;
 - (2) Zónákra történő besorolást;
 - (3) Azoknak a megtett intézkedéseknek a felsorolását, amelyek rendeletben foglalt kötelezettségek teljesítését szolgálják;
 - (4) Külön jogszabályban meghatározott, a munkaeszközök biztonságos használatára vonatkozó intézkedéseket.A robbanásvédelmi dokumentumot a munkavégzés megkezdése előtt kell elkészíteni, változások esetén pedig módosítani kell különösen ha a munkahelyet kibővítették, átalakították vagy az alkalmazott munkafolyamatban, technológiában változás történt.

13. Hol található további információ?

- Jogsabályok alkalmazásával kapcsolatos kérdések telefonon vagy e-mailen feltehetőek a GKM Ipari Főosztály Műszaki Szabályozási Osztályán.

Gazdasági és Közlekedési Minisztérium

Ipari Főosztály, Műszaki Szabályozási Osztály

1054 Budapest, Kálmán Imre u. 2.

Tel.: (1) 472-8501

Fax: (1) 472-8420

E-mail: szabalyozas@gkm.hu

www.gkm.hu

- A magyar szabványosításról, szabványokról rendeletekhez kapcsolódó harmonizált szabványokról az alábbi címen található információ:

Magyar Szabványügyi Testület (MSZT)

1091 Budapest, Üllői út 25.

Tel.: (1) 456-6800

Fax: (1) 456-6916

www.mszt.hu

- **HelpDesk-szolgáltatás:** a hatályos, CE jelölést előíró uniós és hazai előírásokról, az érintett termékkörrel az ITDH Euro Info Központ munkatársától kapható tájékoztatás. A HelpDesk funkciót az ITDH Euro Info Központja működteti azzal a céllal, hogy a vállalkozók teljes körű információhoz jussanak a CE jelöléssel érintett termékek tervezéséhez, gyártásához és forgalomba hozatalához.

Ennek keretében az érdeklődő vállalkozók számára az alábbi információk érhetők el:

- uniós hatályos jogszabályok,
- magyar, már hatályos harmonizált jogszabályok,
- mely termékekre vonatkozik a CE jelölés kötelező alkalmazása,
- vonatkozó egyezmények (PECA) stb.

Szakmai kérdésekhez, amennyiben szükséges, szakértői tevékenység bevonása (IHM, GKM, HÍF, FVF, más hatóságok, MSZT, továbbá vizsgáló és tanúsító szervezetek szakértőinek igénybevétele). Az érdeklődők telefonon, faxon, e-mailen tehetik fel kérdéseiket; internetes oldalunkon pedig hasznos és aktuális információkat találhatnak. A szolgáltatás díjmentesen vehető igénybe.

ITDH Euro Info Központ

1061 Budapest, Andrássy út 12.

Tel.: (1) 472-8130

Fax: (1) 472-8131

E-mail: euinfo@itd.hu

www.itd.hu/hun/euroinfo/index.html

- Az európai joganyagot, a határozatokat, a rendeleteket és az irányelveket, valamint a harmonizált szabványok listáit az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában (Official Journal) publikálják, továbbá közzéteszik az alábbi webcímenen:

www.newapproach.org

europe.eu.int/eur-lex

europe.eu.int/comm/enterprise/newapproach/standardization/index.html

- Magyar rendeletekről, alkalmazási kérdésekről, kijelölt szervezetekről a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) honlapján a **Kijelölés és Műszaki szabályozás** címen található információ:

www.gkm.hu

- Szakirodalom: Robbanásbiztos berendezések (3. kiadás) Ex V. Á. Kft.
ATEX irányelvek (2. kiadás) Ex V. Á. Kft.

• Illetékes hatóságok

Magyar Bányászati Hivatal

1051 Budapest, Arany János u. 25.

Tel.: (1) 269-3750

www.mbh.hu

Műszaki Biztonsági Főfelügyelet (MBF)

1012 Budapest, Attila út 99.

Tel.: (1) 355-8044; (1) 488-7800

Fax: (1) 356-7802

www.mbf.hu

Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség

1024 Budapest, Margit krt. 85.

Tel.: (1) 356-9452

Fax: (1) 356-9453

E-mail: gador@ommf.hu

www.ommf.hu

• Kijelölt vizsgáló és tanúsító intézet**Robbanásbiztos Berendezések Vizsgáló Állomása**

1037 Budapest, Mikoviny S. u. 2–4.

Tel./fax: (1) 250-1720

E-mail: bkiex@elender.hu

Függelék

PECA-megállapodás (1) **Protocol of European Conformity Assessment**

Jegyzőkönyv a megfelelés-értékelésről és az ipari termékek elfogadásáról
84/2001. (V.30.) Kormányrendelet
Hatályba lépés 2001. június 1.

Szektorális mellékletek:

- Gépek
- Villamos biztonság (LVD)
- EMC
- Melegvízkazánok
- Gázkészülékek
- Orvostechikai eszközök
- GLP (jó laboratóriumi gyakorlat az emberi gyógyszerek területén)
- GMP (jó gyártási gyakorlat az emberi gyógyszerek területén)

Várható bővítés:

R+TTE, nyomástartó berendezések, **ATEX**

A Tanács 93/465/EGK határozata a megfelelés-értékelési modulokról és a CE megfeleléségi jelölésről az ún. **Globális megközelítés (2)**

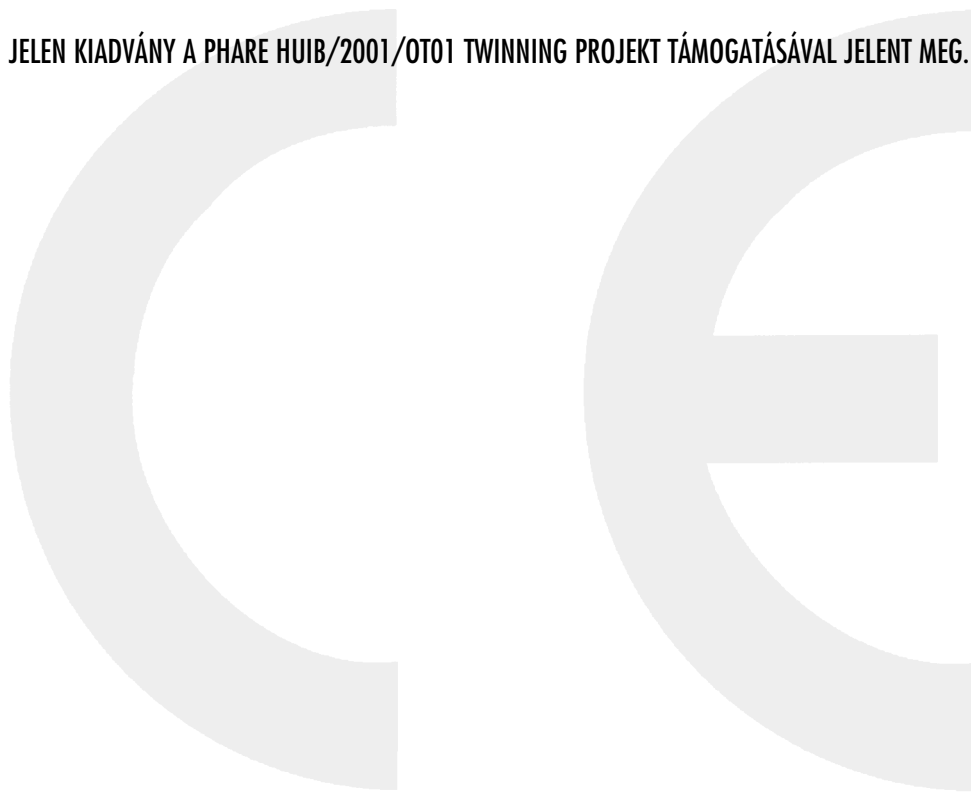
- „A” modul: a gyártás belső ellenőrzése
- „B” modul: típusvizsgálat
- „C” modul: típusazonossági vizsgálat
- „D” modul: a gyártás minőségbiztosítása
- „E” modul: a termék minőségbiztosítása
- „F” modul: termékellenőrzés
- „G” modul: egyedi ellenőrzés (mindendarabos ellenőrzés)
- „H” modul: teljes körű minőségbiztosítás

Európai szabványügyi szervezetek (3)

- CEN** Európai Szabványügyi Bizottság
European Committee for Standardisation
www.cenorm.be
- CENELEC** Európai Elektrotechnikai Szabványügyi Bizottság
European Committee for Electrotechnical Standardisation
www.cenelec.org
- ETSI** Európai Távközlési Szabványügyi Intézet
European Telecommunication Standards Institute
www.etsi.org

**AZ EURÓPA FÜZETEK SOROZAT KÖTETEI
AZ ITDH EURO INFO KÖZPONT INGYENES KIADVÁNYAI.**

JELEN KIADVÁNY A PHARE HUIB/2001/OT01 TWINNING PROJEKT TÁMOGATÁSÁVAL JELENT MEG.

**Megjelent az ITDH kiadásában
Felelős kiadó az ITDH vezérigazgatója
Szerző: Hankó János
Sorozatszerkesztő: Winkler Istvánné
© ITDH 2003
ISSN 1419 3477
ISSN 1589 5475
ISBN 963 210 170 7**